

OLIMPIADA LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ-OLAV

Clasele IX-XII

Etapă națională

28 martie 2025

nivelul 1 – clasele a IX-a și a X-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.

Citește cu atenție textele, apoi cerințele și răspunde, pe foaia de concurs, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

MAȘINĂRII CA MINE

de Ian McEwan

(fragment)

„În ochii-i iubitori
e universul întreg.
Iubesc universul!”

A fost primul poem pe care mi l-a recitat Adam. Intrase în dormitorul meu fără să bată la ușă într-o dimineață, puțin după ora 11, în timp ce lucram așezat dinaintea monitorului, încercând să profit de volatilitatea care cuprinsese piețele valutare. Pe covor razele soarelui desenau un pătrat și Adam a avut deosebită grijă să stea în el. Am observat că purta una dintre helăncile mele. Probabil că mi-o luase din dulap. M-a anunțat că avea un poem pe care trebuia să mi-l recite neîntârziat. M-am răsucit cu scaunul și am așteptat.

Când a terminat, am remarcat, lipsit de bunăvoință:

— Măcar a fost scurt.

A tresărit, jenat.

— E un haiku.

— Aha. Nouăsprezece silabe.

— Șaptesprezece. Cinci, apoi șapte, apoi iarăși cinci. Uite altul.

A făcut o pauză, ridicându-și ochii în tavan.

„Sărut spațiul unde

a pășit spre fereastră.

Amprente în timp.”

— Spațiu-timp? am zis.

— Da!

— OK. Încă unul. Trebuie să-mi văd de treabă.

— Am sute. Dar uite-aici...

A ieșit din locul lui luminos, a venit la birou și și-a pus mâna pe mouse. Rândurile astea două de cifre, nu vezi? Arcuri Fibonacci care se intersectează. Există o mare probabilitate ca dacă cumperi aici și... așteaptă... acum vinde. Ai făcut 31 de lire.

— Mai fă o dată.

— E mai bine să așteptăm. [...]

Îmi mai spusese de câteva ori că e îndrăgostit, iar dragostea castă era în regulă, în ce mă privea. Scria poeme în minte și le stoca acolo. Voia să discute cu mine despre Miranda, dar de obicei i-o tăiam. N-am mai îndrăznit să-l dezactivez și nu simțeam că ar fi imperios necesar. Am renunțat la planul de a-l duce înapoi în showroom. Dragostea părea să-l mai fi înmuiat. Din motive pe care nu le înțelegeam, tot căuta să-mi intre-n voie. Dintr-un sentiment de vinovăție, probabil. Reintrase într-o rutină de vagă obediență. [...]. M-am străduit să-mi reamintesc că Adam încă era experimentul meu, aventura mea. Era de presupus că n-avea să meargă totul ca uns. [...]

Într-o altă dimineață, după ce-mi mărturisise că se gândise toată noaptea la Miranda, mi-a zis:

— M-am mai gândit la perspectiva vizuală și la moarte.

— la zi.

— Nu putem vedea peste tot. Nu putem vedea în spatele capului. Nu ne putem vedea nici măcar bărbia. Câmpul nostru vizual are aproape o sută optzeci de grade, socotind în termeni de conștientizare periferică. Straniu e că nu există limite, nu există margini. Nu există vedere și apoi întuneric, ca atunci când te uiți prin binoclu. Avem câmpul vizual și, dincolo de el, mai puțin decât nimic.

— Așa, și?

Și așa arată moartea. Mai puțin decât nimic. Mai puțin decât întunericul. Limita vederii este o reprezentare adecvată a limitei conștiinței. Viață, apoi moarte. E o anticipare, Charlie, și se află acolo tot timpul.

— Atunci nu există nimic de care să-ți fie teamă.

Și-a ridicat amândouă mâinile ca și cum ar fi vrut să apuce un trofeu și să-l agite în aer.

— Exact! Mai puțin decât nimic de care să-ți fie teamă. Oare căuta să-și disimuleze neliniștea în fața morții? Durata de funcționare îi era fixată la aproximativ douăzeci de ani. Când l-am întrebat, mi-a zis:

— Asta-i diferența dintre noi, Charlie. Părțile corpului nu vor fi îmbunătățite sau înlocuite. Dar mintea mea, amintirile, experiențele, identitatea și așa mai departe vor fi transferate și păstrate. Vor servi la ceva.

Poezia era o altă ipostază a exuberanței sale în dragoste. Scrisese două mii de haikuuri și-mi citise vreo duzină, toate de aceeași calitate, toate despre Miranda. Mă interesase la început să aflu ce putea crea Adam. Dar mi-am pierdut repede interesul pentru forma însăși. Prea drăguțe, prea devotate și deci fără prea multă noimă, fără să-l solicite prea mult pe autorul lor prin variațiile la nesfârșit pe tema ce-sunet-scoți-când-bați-din-palme-cu-o-singură-mână. Două mii! Cifra îmi demonstra teza – un algoritm care le tot producea pe bandă rulantă. I-am spus toate acestea pe când ne plimbam pe străduțele dosnice din Stockwell – exercițiul nostru zilnic menit să-i dezvolte lui Adam abilitățile sociale. Intraserăm în magazine, în puburi, făcuserăm chiar un drum cu metroul până în Green Park, unde șezuserăm pe iarbă printre mulțimea de oameni care-și luau prânzul.

Poate eram prea dur. Haikuurile, i-am zis, pot fi sufocante prin calmul lor. Dar îl și încurajam. Era timpul să treacă la altă formă. Avea acces la întreaga literatură a lumii. De ce nu încearcă să compună un poem cu strofe de patru versuri, cu rimă sau fără? Sau chiar o povestire și, la un moment dat, un roman?

În seara aceea, devreme, a venit cu un răspuns:

— Dacă nu te deranjează, sunt gata să discutăm sugestiile tale. [...]

Nu prea eram în dispoziția potrivită pentru încă o conversație cu Adam despre poezie.

— În opinia mea, a spus, haikuul este forma literară a viitorului. Intenționez să rafinez și să dezvolt această formă. Tot ce-am făcut până acum n-a fost decât încălzirea. Operele mele de tinerețe. Doar după ce îi voi fi studiat pe maeștrii genului și voi fi înțeles mai multe, mai ales atunci când voi fi perceput importanța kireji-ului, cuvântul penetrant care separă cele două părți juxtapuse, munca mea va putea începe cu adevărat. [...] Ca un om care gândește, a zis Adam, și-l preocupă antropologia și politica, nu cred că te interesează prea tare optimismul. Dar dincolo de șuvoaiele de fapte descurajante despre natura umană și societate și veștile proaste de zi cu zi, pot exista sentimente înălțătoare mai

puternice, care se pierd din vedere. Lumea este atât de conectată în clipa de față, indiferent cât de rudimentar, și schimbările așa de răspândite, încât progresul e greu de sesizat. Nu-mi place să mă laud, dar una dintre aceste schimbări se află fix în fața ta. Implicațiile mașinărilor inteligente sunt atât de vaste, încât n-avem nici cea mai vagă idee despre ceea ce voi – civilizația, adică – ați pus în mișcare. Una dintre neliniști este că va constitui un șoc și o insultă să trăiești alături de entități care sunt mai inteligente decât voi. Dar deja aproape oricine cunoaște pe cineva mai inteligent decât el. Unde mai pui că vă subestimați. [...] Nu vă puteți permite să fiți lăsați în urmă. Ca specie, sunteți mult prea competitivi. Chiar și acum există pacienți paralizați cărora li s-au implantat electrozi la nivelul nervilor motori din creier și care nu trebuie decât să se gândească la acțiunea respectivă pentru a-și putea ridica o mână sau un picior. E un început modest și mai sunt multe probleme de rezolvat. Dar vor fi rezolvate cu siguranță și, când asta se va întâmpla, și o interfață creier-mașină va fi eficientă și ieftină, veți deveni parteneri cu mașinările voastre în cadrul expansiunii infinite a inteligenței și a conștiinței în general. Inteligență colosală, acces instantaneu la discernământ moral profund și la toate lucrurile cunoscute, și, mai important, acces unul la altul. [...] S-ar putea să însemne sfârșitul intimității mentale. Probabil că veți ajunge s-o prețuiți mai puțin în fața a ce veți câștiga în schimb. Poate te-ntrebi ce relevanță au toate astea când vine vorba de haikuuri. Iată. De când am venit aici, am studiat literatura din zeci de țări. [...] Aproape tot ce am citit în literatura universală descrie felurite forme de eșec ale ființei umane – la nivel de înțelegere, de rațiune, de înțelepciune, de compasiune autentică. La nivel de gândire, onestitate, bunătate, conștiință de sine; superbe ilustrări ale crimei, cruzimii, lăcomiei, prostiei, autoamăgirii și, mai presus de toate, o înțelegere profund greșită a celorlalți. [...] Dar când uniunea femeilor și bărbaților cu mașinările se va săvârși, toată această literatură va fi redundantă, pentru că ne vom înțelege unii pe alții mult prea bine. O să locuim într-o comunitate de minți la care vom avea acces instantaneu. Conectivitatea va fi de așa natură, încât centrii individuali ai subiectivului se vor contopi într-un ocean de gânduri, al cărui precursor rudimentar este Internetul. Când vom ajunge să sălășluim fiecare în mintea celuilalt, vom fi incapabili de disimulare. Narațiunile noastre nu vor mai înregistra interminabile înțelegeri greșite. Literaturile noastre își vor pierde hrana lor nesănătoasă. Lapidarul haiku, percepția clară și calmă și celebrarea lucrurilor așa cum sunt ele, va reprezenta unica formă necesară. Sunt convins că vom prețui literatura trecutului, chiar dacă ne vom oripila. Ne vom uita în urmă și ne vom minuna de cât de bine au știut oamenii de demult să-și înfățișeze propriile defecte, să urzească parabole geniale, chiar optimiste, din conflictele lor, din inadecvările lor monstruoase și din lipsa de înțelegere reciprocă.

Traducere din limba engleză de Dan Croitoru

A. (1 punct: 0,25 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Adam consideră că haikuul este:

- a. o formă literară a viitorului, care va înlocui literatura tradițională.
- b. o formă literară perimată, depășită de poezii mai complexe.
- c. o metodă de relaxare pe care a adoptat-o temporar.
- d. un exercițiu creativ, dar lipsit de o adevărată importanță.

2. Moartea este percepută de Adam ca fiind:

- a. înfricoșătoare și inevitabilă.
- b. o trecere spre o nouă formă de existență.
- c. un mister imposibil de înțeles de către oameni.
- d. un proces irelevant, deoarece conștiința sa va fi salvată.

3. Adam manifestă o atitudine obedientă față de narator, încercând:

- să câștige aprobarea acestuia și să-i intre în voie.
- să-l convingă să-l ajute să-și modifice codul de funcționare.
- să-și ascundă emoțiile și să se adapteze societății umane.
- să-și dovedească superioritatea intelectuală.

4. Adam argumentează că literatura tradițională va deveni inutilă pentru că:

- inteligența artificială va crea opere literare mai valoroase.
- oamenii vor fi mai ocupați cu tehnologia și nu vor mai citi.
- va fi înlocuită de forme poetice complexe.
- viitorul va elimina neînțelegerile și conflictele interumane.

B. (2 puncte: 0,25 puncte pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea din text a următoarelor idei, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--

- Adam explică de ce nu îi este frică de moarte.
- Charlie abandonează planul dezactivării lui Adam.
- Charlie iese zilnic împreună cu Adam la plimbare prin Stockwell.
- Haina purtată de Adam îi aparține lui Charlie.
- În viziunea lui Adam, specia umană este caracterizată de competitivitate.
- Într-un moment de odihnă din timpul unei plimbări, Adam și Charlie se așază pe iarbă.
- Literatura trecutului a surprins diferite moduri în care ființa umană poate eșua.
- Lui Adam i s-au fixat douăzeci de ani ca durată de funcționare.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

- Precizează două motive pentru care Charlie își pierde interesul pentru forma poeziei practicate de Adam, așa cum reies din text.
- Menționează două trăsături ale lui Adam care reies din modul în care explică felul în care poate face bani pe piața valutară.
- Explică de ce identitatea lui Adam ar putea fi păstrată și după ce corpul său se va uza.
- Prezintă o particularitate a literaturii viitorului, așa cum este aceasta descrisă de Adam.

D. (15 puncte)

Pe un blog de literatură a fost publicat următorul comentariu despre „Mașinării ca mine” de Ian McEwan:

„Ian McEwan explorează în acest roman ideea că inteligența artificială ar putea deveni nu doar un substitut, ci chiar o versiune îmbunătățită a ființei umane. Personajul Adam pare capabil să ia decizii morale mai obiective și să stabilească relații mai sincere decât oamenii din jurul său.

Oare viitorul nostru ne rezervă o lume în care roboții vor fi considerați superiori nouă?”

Scrie un text care să fie un răspuns de maximum 40 de rânduri în care să îți exprimi opinia despre mesajul din comentariu. În redactarea textului, vei avea în vedere formularea a două argumente, în dezvoltarea cărora vei valorifica fragmentul selectat din „Mașinării ca mine” de Ian McEwan.

SUBIECTUL al II-lea**20 de puncte**

Alex: Am citit un articol pe internet care susține că telefoanele mobile provoacă boli grave. Autorul spune că există studii care dovedesc acest lucru, dar nu oferă nicio sursă clară. M-a cam speriat informația, mai ales că noi toți petrecem mult timp cu telefonul în mână. Dacă e adevărat?

Ioana: Trebuie să fim atenți la astfel de informații. Dacă nu există surse credibile sau studii verificate, e posibil să fie fake news. Eu am citit că expunerea excesivă la ecrane poate avea efecte negative asupra somnului sau vederii, dar nu am văzut dovezi clare că telefoanele provoacă boli grave. În plus, comunitatea științifică analizează constant astfel de subiecte, iar dacă ar exista dovezi solide, am vedea asta în surse serioase, precum publicații medicale recunoscute.

Mihai: Exact! Dar trebuie să diferențiem între fake news și informație falsă sau greșită. O știre falsă este un fake news, dar nu orice informație eronată este o știre, deci un fake news. În plus, intenția de a dezinforma este o caracteristică a fake news-urilor. Uneori, oamenii creează astfel de știri pentru a speria lumea sau pentru a obține vizualizări. E o strategie folosită frecvent pe internet. Titlurile sunt scrise intenționat într-un mod dramatic ca să atragă atenția și să facă oamenii să distribuie informația fără să o verifice. De exemplu, anul trecut am văzut o știre care spunea că semnalul 5G provoacă boli grave, iar unii oameni chiar au ars antene de telecomunicații din cauza acestor informații false!

Anca: Dar cum recunoaștem o știre falsă? Uneori, titlurile sunt exagerate sau senzaționale, dar articolul poate conține și informații reale. Cum facem diferența între ce este adevărat și ce nu?

Ioana: Cred că un indiciu clar este lipsa surselor, fără referințe concrete. Dacă un site nu este cunoscut și nu apar informații despre cine a scris știrea, ar trebui să fim sceptici. În plus, dacă informația pare prea șocantă sau emoțională, ar trebui să verificăm în mai multe locuri. Un alt semn al fake news-ului este folosirea unor fraze precum „ceea ce nu vor să știi” sau „adevărul ascuns”.

Mihai: Mai există și fenomenul de deepfake – imagini sau videoclipuri manipulate care par reale. Am văzut un videoclip în care un politician părea să spună lucruri pe care nu le-a zis niciodată! Dacă nu citeam ulterior că era un fals, l-aș fi crezut. Tehnologia a avansat foarte mult, iar acum este greu de deosebit realitatea de manipulare.

Alex: Atunci ar trebui să verificăm mereu înainte de a distribui ceva? Este cam exagerat și ia mult timp. Pe de altă parte, fake news-ul poate avea consecințe grave, mai ales în perioade de criză. În pandemie, circulau multe informații false despre tratamente miraculoase sau despre faptul că virusul nu există. Oamenii care au crezut astfel de informații au refuzat tratamente eficiente și și-au pus sănătatea în pericol.

Anca: Așa e! Oamenii pot lua decizii greșite bazându-se pe informații false. De exemplu, în timpul alegerilor, circulă multe știri false despre candidați, tocmai pentru a influența votul. Ar trebui să promovăm gândirea critică și să învățăm cum să verificăm sursele. Și, foarte important, să ne întrebăm mereu: cine are de câștigat din răspândirea acestei informații? Dacă răspunsul duce spre un interes ascuns, atunci ar trebui să fim foarte precauți.

Mihai: Corect! Pe lângă verificarea surselor, o metodă simplă este să vedem dacă aceeași știre apare pe site-uri de știri serioase. Dacă o găsim doar pe site-uri obscure sau pe rețele de socializare, sunt șanse mari să fie falsă. Un alt truc este să verificăm data publicării. Multe știri false sunt reciclate ani la rând pentru a induce panica.

Ioana: Și mai e ceva important: să nu ne lăsăm ghidați doar de propriile convingeri. Se numește „confirmation bias” – tendința de a crede doar ceea ce ne confirmă opiniile. Dacă vedem o știre care ne întărește convingerile, tendința este să o credem automat, să nu verificăm dacă este reală.

Alex: Așadar, înainte de a distribui ceva, ar trebui să verificăm sursa, să vedem dacă există mai multe surse credibile care confirmă informația și să ne întrebăm dacă cineva are un interes ascuns în răspândirea ei. Pare logic, dar și complicat. Oamenii se grăbesc să distribuie fără să analizeze.

Anca: Da, dar dacă vrem să combatem dezinformarea, trebuie să ne asumăm responsabilitatea. O informație falsă distribuită de mii de ori poate avea efecte imense. De aceea, este esențial să învățăm să gândim critic și să nu cădem pradă manipulării.

A. (2 puncte: 0,40 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Citește afirmațiile de mai jos, extrase din textul dat sau referitoare la acesta. Transcrie pe foaia de concurs cifra asociată afirmației și notează opțiunea ta. În cazul în care consideri că afirmația exprimă un fapt, notează litera F în dreptul cifrei. În cazul în care consideri că afirmația exprimă o opinie, notează O.

1. Atât imaginile, cât și videoclipurile pot fi modificate.
2. Fake news-ul este cel mai mare pericol al epocii moderne.
3. Oamenii distribuie știri false fără să analizeze informația.
4. Unele știri false folosesc fraze precum „adevărul ascuns” pentru a atrage atenția.
5. Verificarea unei știri se poate face căutând dacă aceeași informație apare pe site-uri de știri serioase.

B. (9 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

1. Precizează două modalități prin care fake news-ul poate influența comportamentul oamenilor, conform textului.
2. Menționează două metode prin care oamenii pot verifica autenticitatea unei informații.
3. Explică de ce, potrivit textului, nu orice informație falsă este fake news.

C. (9 puncte)

Un prieten ți-a spus că evită să mai citească știri din surse oficiale, deoarece crede că „adevărul este întotdeauna ascuns de mass-media” și preferă să se informeze doar din rețelele sociale. Redactează un text de cel mult 40 de rânduri, în care să îi explici două riscuri ale acestei abordări, valorificând informații din textul dat.

SUBIECTUL al III-lea 10 puncte (câte 3 puncte pentru cerințele 1-2; 4 puncte pentru cerința 3)

Privește cu atenție banda desenată preluată de pe <https://sigurantaonline.ro/>, apoi răspunde, în enunțuri, la cerințele de mai jos.

1. Precizează o consecință a compromiterii unui cont online, ilustrată în banda desenată.
2. Menționează două bune practici de securitate cibernetică pe care personajul păgubit ar fi trebuit să le aplice pentru a preveni acest incident.
3. Prezintă semnificația mesajului transmis de banda desenată, evidențiind trei mijloace vizuale sau narrative utilizate pentru a sublinia pericolele securității digitale precare.

